

El gust per llegir a educació infantil i a educació primària

2a edició
actualitzada

Imatge: escola Madrenc de Vilablareix

Gust per llegir

El gust per llegir a Educació Infantil i a Primària

Elaboració:

Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics.

Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya

Juny de 2014

2a edició actualitzada: abril de 2016

Aquesta publicació té finalitat docent, per la qual cosa conté textos i fotografies procedents d'obres divulgades, a títol de citació, anàlisi, comentari o judici crític. De totes aquestes obres se cita adequadament la font de procedència i el nom de l'autor. Aquest ús està emparat pel dret de citació previst a l'article 32.1 del Text refós de la Llei de propietat intel·lectual, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, i a l'article 10.2 del Conveni de Berna per a la Protecció de les obres literàries i artístiques, de 9 de setembre de 1886; i, per tant, està exempt de la necessitat d'autorització i abonament dels drets d'autor.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 4.0 Internacional de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca>

ÍNDEX

1. Experiències lectores, gust per llegir i hàbit lector	4
2. Animació lectora	6
3. La biblioteca	6
3.1. La biblioteca del centre	7
3.2. Les biblioteques d'aula.....	8
3.2.1 Espai	8
3.2.2. Fons	10
4. Famílies i lectura	10
4.1. Canals de comunicació	12
4.2. Consells per a les famílies	12
4.3. Alguns exemples de col·laboració entre la família i l'escola	14
5. Temps de lectura diària a Primària	15
5.1. Objectius del temps de lectura a primària	16
6. Activitats bàsiques per afavorir el gust per llegir	16
6.1. Lectura autònoma	16
6.2. Presentació i recomanació de lectures	17
6.3. El model lector del mestre	19
6.4. L'hora del conte.....	20
6.5. Lectures dramatitzades	23
6.6. Exposicions temàtiques.....	24
6.7. Compartir lectures	26
6.7.1. La conversa literària	27
6.7.2. Debats de lectures compartides (a partir de Cicle Mitjà)	29
6.7.3. Clubs de lectura.....	32
6.8. Padrins de lectura.....	32
6.9. Visites d'autors i il·lustradors	34
6.10. Lectura i celebracions.....	37
6.11. Sant Jordi.....	38
6.12. Reconeixements lectors	39
6.13. Concursos	40
6.14. Lectura a la biblioteca pública.....	42
7. Bibliografia i webgrafia	44

1. Experiències lectores, gust per llegir i hàbit lector

A l'anàlisi que es fa dels resultats de l'avaluació a PISA 2000 es comprova que tant la implicació en la lectura com el temps que es dedica a llegir per diversió correlacionen amb els bons resultats en competència lectora.² A PISA 2009 es va més enllà i s'analitzen més a fons les conductes dels alumnes que estan implicats en la lectura.

Contagiar el desig de llegir és com contagiar qualsevol altra convicció profunda: només es pot aconseguir, o millor intentar, sense imposicions, per simple contacte, imitació o seducció.

Emili Teixidor¹

En el *Marc conceptual per a l'avaluació PISA 2009*³ es corrobora la implicació dels alumnes en la lectura com un dels factors que incideixen més en la millora de la seva competència lectora, i es correlaciona aquesta implicació amb:

- La possibilitat dels alumnes de triar les seves pròpies lectures (autonomia).
- El fet que els lectors implicats tenen gèneres o temes de lectura preferits.
- La possibilitat de parlar sobre les lectures que fan.

En diversos estudis recents s'ha demostrat que la competència lectora està fortament lligada amb les habilitats, actituds, interessos, hàbits i comportaments relacionats amb la lectura. Per exemple, a PISA 2000 es va observar que el vincle entre la competència lectora i la implicació en la lectura, que inclou actituds, interessos i pràctiques, era més gran que no pas el vincle entre la competència lectora i la situació socioeconòmica (OCDE, 2002). Altres estudis han demostrat que la implicació en la lectura té una influència més gran en el rendiment lector que no pas qualsevol altra variable diferencial (que no sigui el rendiment previ) (Guthrie i Wigfield, 2000).

Competència lectora: Marc conceptual per a l'avaluació PISA 2009 (Op.cit.)

Les actituds que hom manifesta envers els llibres i la lectura no apareixen, ni es configuren, d'un dia per altre. Ben al contrari, es conformen amb el temps i a partir de les experiències en què la lectura i els llibres n'han estat protagonistes en els entorns familiar, social i escolar. La freqüència, la intensitat i el sentit amb què es visquin les activitats al voltant de la lectura aniran conformant el sentit de les actituds lectores.

En la seva participació en experiències successives de lectura, els alumnes conformen, també, un element fonamental en l'orientació de l'actitud lectora: l'autoconcepte lector, construït

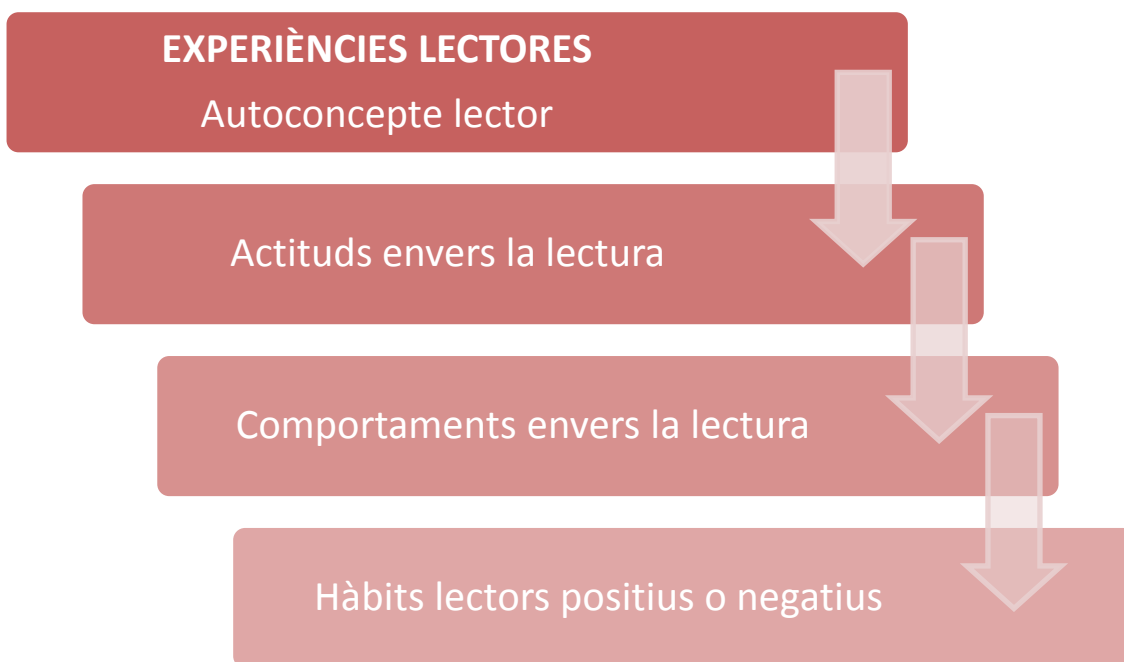
¹ TEIXIDOR, E. *La lectura i la vida*. Barcelona: Columna.

² http://csda.gencat.cat/web/.content/home/consell_superior_d_avalua/arees_d_actuacio/publicacions/publicacions/rendiment_de_lectura_mat/doc_77367324_1.pdf [Consulta: 20 d'abril de 2016]

³ GENERALITAT DE CATALUNYA. *Competència lectora: marc conceptual per a l'avaluació PISA 2009*. <http://csda.gencat.cat/web/.content/home/consell_superior_d_avalua/pdf_i_altres/static_file/marc-PISA-2009.pdf> [Consulta: 20 d'abril de 2016]

a partir de les pròpies percepcions provinents de les valoracions personals i de les de les persones que l'alumne considera importants.

Les actituds ens predisposen, ens orienten l'actuació en un sentit o en un altre. Les actituds positives envers la lectura afavoriran comportaments favorables a la lectura; la repetició d'aquests comportaments ajudarà a determinar **l'hàbit lector**. Per part seva, actituds negatives generaran comportaments de distanciament de la lectura i, per tant, hàbits lectors negatius, entenent per hàbit lector *la freqüència amb què es llegeix*.⁴

La realitat actual de les aules fa pensar que potser no tots els alumnes tenen les mateixes oportunitats d'estar en contacte amb els llibres. Molts d'ells probablement limiten el contacte amb la lectura a l'escola i a la lectura funcional relacionada amb els materials i treballs escolars de les diverses àrees. Els serà possible configurar alguna mena d'autoconcepte lector en aquestes circumstàncies? Com assenyala Colomer,⁵ només la pràctica diària de la lectura permetrà formar-se una autoimatge de lector que aprèn a avaluar anticipadament els llibres, crear-se expectatives, arriscar-se a seleccionar, acostumar-se a abandonar un llibre que decep i a prendre en préstec aquells que resulten atractius. Una lectura diària, autònoma, seguida, silenciosa, de gratificació immediata i d'elecció lliure resulta imprescindible per desenvolupar la competència lectora, l'hàbit lector i, particularment, l'autoimatge de persona lectora.

⁴ RINCÓN, A. *Competències lectores i èxit escolar*. [En línia] Fundació Jaume Bofill (Informes breus, 37). <http://www.fbofill.cat/sites/default/files/569.pdf> [Consulta: 20 d'abril de 2016]

⁵ COLOMER, T. (2005). *Andar entre libros: la lectura literaria en la escuela*. México D:F: Fondo de Cultura Económica («Espacios para la lectura»).

2. Animació lectora

Animar a la lectura és apropar els llibres als lectors, ajudar a fomentar en els lectors l'afecte envers les lectures. No és suficient, però, proporcionar un fons bibliogràfic adequat i espais i temps per llegir: els mestres, com a mediadors, haurien de fer alguna cosa més per encomanar als alumnes el gust per llegir.

Això no obstant, en nom de l'animació lectora de vegades es fan pràctiques que, lluny d'apropar els alumnes a la lectura, els ocupen un temps valuós que els aniria molt bé per poder llegir més. Cal tenir sempre clar que l'objectiu principal de qualsevol activitat d'animació a la lectura és fer «lectors»: parlar sobre un llibre que hem llegit a classe pot ser animació lectora, fer recomanacions de llibres pot ser animació lectora, entrar a la web d'una editorial i mirar quines novetats ha publicat pot ser animació lectora... totes elles pràctiques senzilles que fan que els alumnes s'interessin per la lectura i que tinguin ganes d'agafar un llibre.

La animación a la lectura es una actividad de mediación cultural entre libros y niños, destinada a reducir la separación física, y/o cultural, y/o psicológica entre ambos.⁶

Las prácticas de animación lectora o logran que el lector afirme su educación literaria y su deseo de leer o no sirven para otra cosa que proporcionar un rato de entretenimiento, aunque tenga un libro como excusa.

Juan Mata⁷

De vegades es fan grans muntatges que fan invertir molts esforços i temps dels mestres i dels alumnes i que, sumat i restat, no provoquen que els alumnes vagin a buscar un llibre per llegir. L'animació a la lectura hauria d'anar encaminada a compartir lectures.

3. La biblioteca

*Un dels indicadors que contribueix a l'augment de l'hàbit lector és el nombre de llibres a la llar, i aquest aspecte presenta una relació força directa amb el nivell educatiu dels pares i amb l'habilitat lectora prèvia dels infants. Es considera que el nombre mínim de textos per establir que es té una biblioteca domèstica és de cent llibres. A Catalunya, un **10,4 %** de les llars pràcticament no en té cap (entre una i deu), i **només un 37,4%** de les famílies superen el mínim establert i en tenen més de cent (Gremi d'Editors de Catalunya, 2010).*

Mireia Manresa⁸

⁶ Traduït de POLSANIEC a MATA, J. *Animación a la lectura: hacer de la lectura una práctica feliz, trascendente y deseable*. Barcelona: Graó, 2008.

⁷ MATA, J. (2008). *Op. cit.*

⁸ MANRESA, M. *L'univers lector adolescent: dels hàbits de lectura a la intervenció educativa*. Barcelona: Rosa Sensat, 2013.

Un centre educatiu que valori la lectura no pot concebre's sense una bona biblioteca: apropar els llibres a tots els alumnes, particularment a aquells que a casa seva no tenen l'oportunitat de llegir-ne, és imprescindible; l'escola hauria d'afavorir la igualtat d'oportunitats, i la biblioteca és, sens dubte, una eina que ho fa possible.

De vegades sorgeix el dubte de la dicotomia *biblioteca escolar* **versus** *biblioteca d'aula*: són dos recursos al servei de la lectura, imprescindibles, compatibles i que treballen de forma coordinada.

3.1. La biblioteca del centre

Un centre educatiu sense biblioteca és com una escola de natació sense piscina. Serà difícil contribuir a desenvolupar l'hàbit lector dels alumnes si un centre no entén que la instal·lació i la dotació de la seva biblioteca han de ser una prioritat sostinguda al llarg dels anys. Les programacions anuals dels centres haurien d'incloure, sempre, un epígraf dedicat a les millores d'aquesta instal·lació estratègica.

És en aquest sentit que la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació estableix en l'article 88 que:

1. Tots els centres educatius han de disposar d'una biblioteca escolar, com un espai on s'accedeix a la informació i que és font de recursos informatius en qualsevol suport, que es posen a disposició dels alumnes, del professorat i de la comunitat educativa.

2. El projecte educatiu de cada centre ha de tenir en compte que la biblioteca escolar és un entorn d'aprenentatge que s'integra en els recursos del centre per a l'ensenyament i l'aprenentatge de les diverses àrees curriculars, i **especialment de l'hàbit lector**. Amb aquesta finalitat, l'Administració educativa ha de proveir els centres públics dels recursos adequats.

3. El Govern ha de fixar mecanismes de col·laboració de les biblioteques escolars amb el Sistema de Lectura Pública.

El Programa de biblioteques escolars «puntedu» iniciat el curs 2005-2006 ja havia encetat el camí per començar a fer possible aquest somni. Actualment, més d'un miler llarg de centres educatius d'escolaritat obligatòria disposen d'unes instal·lacions adients, des del punt de vista tant de l'espai com de l'equipament, i són ateses per docents fortament compromesos en l'èxit escolar dels alumnes.

La conjuntura econòmica del país, però, ha provocat que les dotacions econòmiques ordinàries dels centres s'hagin anat reduint any rere any, i que les successives convocatòries del programa «punedu» hagin vist com també minvaven els recursos que incorporava. Sortosament, força centres han sabut aprofitar un altre recurs que el marc legal vigent ofereix des fa més de vint anys: la xarxa de biblioteques públiques (el Sistema de Lectura Pública) per garantir, si més no, un fons suficient i renovat de lectures.

Aquestes col·laboracions de préstec interbibliotecari s'han fet a l'emparedat del que estableix la Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya, en l'article 5:

Integren el Sistema Bibliotecari de Catalunya:

- a) La Biblioteca Nacional de Catalunya.
- b) El Sistema de Lectura Pública de Catalunya.
- c) Les biblioteques universitàries, les biblioteques de centres d'ensenyament no universitari i les biblioteques especialitzades.

3.2. Les biblioteques d'aula

Per afavorir el gust per llegir i l'hàbit lector, cal que els alumnes tinguin llibres al seu abast, com dèiem més amunt. Per tant, a totes les aules d'infantil i primària hi hauria d'haver llibres disponibles i interessants per als alumnes. Així doncs, **el racó de la biblioteca, amb documents de diferents tipologies, hauria de ser present a totes les aules dels centres educatius, a tots els nivells.**

Les biblioteques d'aula haurien de ser espais de documentació que fomentessin tant la lectura per gust com la lectura per aprendre, i no haurien de limitar-se a ser un «espai», sinó que les activitats que s'hi fessin haurien de planificar-se com cal.

3.2.1 Espai

Com més visibilitat es doni als llibres a l'aula, millor es transmetrà que la lectura és important. Per tant, les biblioteques d'aula haurien d'ocupar un espai important a les classes, no només a nivells inicials, sinó a tota l'escolaritat; un espai acollidor, agradable, ben diferenciat, situat preferentment a la part contrària de la porta d'entrada més utilitzada de l'aula i dissenyat prèviament per aprofitar-ne les possibilitats al màxim. En la mesura del possible, els alumnes haurien de participar en l'organització i el funcionament d'aquest espai, ja que d'aquesta manera s'hi implicaran, se la sentiran seva i s'afavorirà així la creació dels hàbits lectors.

Seria bo que hi hagi expositors o contenidors de plàstic per als llibres, de manera que es vegin les cobertes a l'hora de triar, i els llibres puguin estar classificats en dos grans grups: imaginació i coneixements.

També caldria una cartellera on els alumnes puguin penjar de manera

Biblioteca d'aula de primer de l'Escola Orlandai

voluntària dibuixos i textos sobre el que els ha agradat, i fer-se recomanacions.

El cartell de la biblioteca no és menys important: és el que dóna entitat pròpia a aquest espai. Amb tota probabilitat el poden fer els mateixos alumnes.

Hi hauria d'haver un espai de lectura informal, amb coixins, catifa de *foam*...

Biblioteca d'aula de l'Escola Joaquim Palacín (Bellvis)

Escola Les Codinetes de La Nou de Gaià.

3.2.2. Fons

El fons de la biblioteca d'aula prové, normalment, de la biblioteca de l'escola, i s'hauria de poder variar periòdicament, en funció de les preferències dels alumnes i de les necessitats del moment. Això implica que els alumnes haurien de participar en la tria del fons.

Hi hauríem de trobar diferents tipus de documents ja que, com s'ha comentat abans, hi ha una relació entre la implicació en la lectura dels alumnes i el fet que tinguin uns interessos lectors definits (PISA 2009). Hi hauríem de trobar:

- Llibres d'imaginació i de coneixements: molts cops trobem que a les biblioteques d'aula només hi ha ficció, i cal tenir en compte que hi ha alumnes que prefereixen altres lectures. La proporció entre llibres d'imaginació i coneixements és important,⁹ a banda que hi hauria d'haver una quantitat suficient de llibres que permetés als alumnes poder escollir lliurement allò que volen llegir.
- Obres de referència: a totes les biblioteques d'aula hi hauria d'haver diccionaris, per fer-ne un ús coherent i funcional.
- Publicacions periòdiques: diaris i revistes (*Cavall Fort*, *El Tatano*, la revista de l'escola, la revista municipal...) en un expositor.
- Fulletons i catàlegs en una safata.
- Dossiers de notícies: tant les elaborades per ells com les que porten a la classe per compartir-les.
- Materials de producció pròpia dels nens i les nenes: llibres d'endevinalles, contes, reculls de cançons...

Tots aquests materials haurien d'estar clarament diferenciats.

4. Famílies i lectura

Els infants que conviuen en famílies en què la lectura forma part de la quotidianitat (comprar i regalar llibres com a costum establert, llegir habitualment, parlar sobre les lectures, explicar contes, etc.) inicien l'aprenentatge de la lectura partint d'avantatges de comprensió i també tenen més possibilitats d'incorporar l'hàbit de llegir en la seva etapa adolescent i adulta.

Mireia Manresa¹⁰

⁹ Recomanem la lectura de les orientacions que dona el document [Directrius i estàndards per a les biblioteques dels centres educatius de Catalunya](#), elaborat pel Departament d'Ensenyament i el Col·legi de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya, p.35. [Consulta: 20 d'abril de 2016]

¹⁰ MANRESA, M. (2013). *Op. cit.*

S'ha parlat més amunt de les actituds que es generen envers la lectura a partir de les experiències lectores que es van tenint.

Els principals agents que ajuden a configurar l'hàbit lector –societat, escola i família– tenen un pes important i, per tant, haurien d'unir esforços per escometre aquesta tasca tan important: la família s'hauria de convertir en una aliada indispensable de l'escola per ajudar els infants a establir una relació afectiva amb la lectura, oferint bons models lectors i proporcionant un context on es concedeixi importància a la lectura de manera visible.

Aconseguir que les famílies s'impliquin en la direcció correcta és tot un repte. En cap cas, però, hauria de significar donar-los una feina extra a casa, fer-los ser la prolongació del mestre o la mestra. Aquesta implicació sempre s'hauria de donar per la via de la complicitat, intentant que la família ofereixi bons models lectors, creï situacions agradables de lectura i col·labori amb el centre en les activitats que es proposen.

Manresa (2013) assenjala tres situacions diferents dins de l'àmbit familiar que contribueixen a configurar els hàbits lectors dels alumnes:

a) Les interaccions entre l'adult i l'infant en situacions de lectura.

Es poden donar dues situacions comunes d'interacció amb els textos: l'explicació/lectura de contes i la conversa sobre llibres. L'explicació de contes contribueix de manera positiva a l'adquisició de vocabulari i a l'augment de la freqüència de lectura autònoma per part dels infants. Llegir contes als infants, segons les enquestes sobre hàbits lectors, correlaciona amb la freqüència lectora dels adolescents.¹¹

També correlaciona amb els hàbits lectors la conversa sobre els textos llegits, però sembla que aquesta no és una activitat gaire usual, probablement per la manca de tradició escolar de fer incidència en aquest punt.

b) Les possibilitats reals de l'alumne de llegir a casa.

Per adquirir l'hàbit de llegir és imprescindible que l'alumne tingui l'oportunitat de fer-ho no només a l'escola: això implica dos factors, els fons bibliogràfics de les llars i el temps disponible per llegir.

No totes les famílies poden disposar d'una biblioteca suficientment assortida per oferir als seus fills. Aquest és un handicap important, que es podria atenuar en part si, des de l'escola, els oferíssim la possibilitat de treure llibres en préstec de la biblioteca, o incentivéssim les visites a la biblioteca pública.

¹¹ GRUPO LAZARILLO. *Lecturas y lectores en la ESO. Una investigación educativa*. Santander: Consejería de Educación (Gobierno de Cantabria), 2004. Citat a MANRESA, M. *Op.cit.*

El temps és un altre factor que cal tenir molt en compte: l'excés de tasques escolars que es donen per fer a casa en alguns casos, els horaris farcits d'activitats extraescolars en d'altres, poden reduir el temps lliure diari dels infants a poques estones, que probablement dedicaran a d'altres activitats. Caldria plantejar-se quins espais de temps lliure tenen els nens i nenes, i quins moments es poden dedicar a la lectura en família per tal que aquesta esdevingui un hàbit.

c) Els models lectors dels adults.

L'observació de la lectura dels adults per part dels infants i joves és la tercera situació que pot influenciar en les pràctiques lectores dels nens i adolescents. Això no obstant, la correlació no és sempre exacta: en llars on els pares no siguin lectors hi pot haver fills lectors, i també a la inversa.

Veiem, per tant, que la família és un puntal bàsic a l'hora de fomentar la lectura. Tenir en compte aquests factors que hem esmentat pot ajudar a l'escola a planificar les seves actuacions per orientar-la, a través de diferents canals de comunicació.

4.1. Canals de comunicació

Caldria establir una comunicació fluïda entre la família i l'escola, per mitjà de diferents canals: les reunions d'inici de curs, en què es tracten molts aspectes organitzatius, podrien incorporar un apartat per parlar de la lectura, del seu aprenentatge, i per donar consells a les famílies; les entrevistes amb les famílies també poden ser una bona ocasió per aprofundir en el coneixement dels hàbits lectors.

L'escola rep diàriament molta informació sobre activitats i actes relacionats amb la lectura i els llibres: exposicions, activitats que es fan a la biblioteca pública, fires relacionades amb els llibres... De vegades també es publiquen articles relacionats amb el gust per llegir i l'aprenentatge lector que valdria la pena que les famílies llegissin. Molts cops aquesta informació els pot passar desapercebuda, o fins i tot pot ser que no hi donin la importància que es mereix. Des de l'escola hauríem de trobar la manera de poder-los fer arribar aquesta informació en el moment que ens arriba: una circular, un taulell d'anuncis, a través del bloc de l'escola o de la biblioteca... En traspasar aquesta informació diem implícitament que la lectura és un tema fonamental, al qual donem la importància que mereix.

4.2. Consells per a les famílies¹²

- *Oblidem-nos d'obligar-los a llegir. Mai funcionarà. El cuc de la lectura només els picarà si els pica la curiositat, si estimulem el desig, si suggerim i captivem amb arguments, amb amabilitat i (recordem-ho) amb paciència, no amb crits i càstigs.*

¹² GIRBÉS, J.C. [El mètode definitiu per fer fills lectors: consells i receptes miraculoses que garanteixen l'èxit escolar](#). LECXIT. [Consulta: 20 d'abril de 2016]

Exigir «llegeix!» no tindrà mai el resultat positiu que busquem. En canvi, recomanar amb passió sentida una obra adequada a l'edat, els interessos i el moment exacte en què es troba el nen en qüestió... això sí que funcionarà!

- *Cada lector té uns motius diferents per llegir. Fins i tot, un mateix lector té motivacions diferents a cada nou títol que enceta, i totes són vàlides i perfectament acceptables. Hem de trobar la més adequada a les necessitats del moment.*
- *Busquem complicitats. Un pare o una mare sols no poden capgirar una situació adversa cap al llibre. Necessitem ajuda, implicar altres membres de la família i el professorat per tal que l'entorn més pròxim segueixi de forma adequada el pla de foment lector que impulem.*
- *Prediquem amb l'exemple. Els adults en general, però sobretot els pares i les mares, són els referents de la canalla, models que imiten o combaten. Si ens veuen llegint novel·les, manuals de bricolatge, revistes o diaris entendran que per a nosaltres la lectura és també una font de plaer i coneixement.*
- *Llegim amb ells. Compartim les lectures que els agraden, intercanviem opinions, raonem sobre els llibres que han escollit, sense criticar els seus gustos. Endinsar-nos en el seu món lector ens ajudarà a conèixer-los més a fons.*
- *Llibres pertot arreu. Dispersem els títols que posseïm, deixem-los al seu abast en diverses estances i no deixem cap espai de convivència lliure de lectures (no només llibres, també revistes, diaris, còmics...), perquè el millor reclam d'un text és el text mateix, i els hem de col·locar en llocs de pas per provocar la trobada.*
- *Per triar el llibre adequat fixem-nos en el títol i en la portada, llegim el text de contracoberta, observem la franja d'edat a què l'editor el recomana, fullegem-lo, llegim-ne algunes ratlles i pensem si encaixa en els gustos del nostre fill.*
- *Quines novel·les llegeixen entre els nou i els dotze anys? Cerquen protagonistes de la seva edat o superior, que acaren (sols o en colla d'amics) problemes quotidians o extraordinaris que els podrien passar (o que voldrien que els passessin). Els temes preferits són les aventures, el misteri, la por, la ciència-ficció, la fantasia i l'humor.*
- *No reduïm l'oferta lectora a la narrativa! Entre els nou i els dotze anys poden trobar als llibres respostes als temes que els inquieten, i també volums sobre ciència, invents i experiments adaptats a la seva edat, biografies, llibres sobre esports, obres de teatre, poesia, còmics, novel·la gràfica...*
- *Llibres per a totes les butxaques. No és imprescindible comprar un llibre per poder llegir-lo. Amics i familiars ens poden deixar un llibre, i si ens fem socis d'una biblioteca, tindrem accés gratuït a una oferta cultural i literària molt àmplia i diversa.*

4.3. Alguns exemples de col·laboració entre la família i l'escola

S'ha dit abans com en són d'importants les situacions de lectura compartida en família. Un bon recurs que utilitzen algunes escoles són les **maletes viatgeres**: són maletes que els nens i les nenes porten a casa durant uns dies i que contenen material divers tant per als infants com per a les famílies: un llibre de lectura, un conte amb CD, revistes infantils, revistes per a pares, recomanacions de llibres per a infants i per a pares, una llibreta per fer comentaris i suggeriments sobre la maleta... i que afavoreixen aquesta trobada familiar al voltant de la lectura. Abans d'iniciar l'activitat caldria explicar bé a les famílies quines possibilitats té, ja que, en cas contrari, pot causar efectes no desitjats, com ara angoixa i pressió.

Maleta de l'Escola Pau Casals de l'Hospitalet

Altres centres programen activitats en les quals l'alumne, acompanyat d'un familiar, ha d'explicar o llegir un conte a la classe («El meu conte preferit», «El protagonista de la setmana», «El llibre viatger»...): caldria però explicar abans a les famílies la importància que tenen aquesta mena de col·laboracions amb l'escola, i orientar-los per preparar el que els sembli més adequat de la millor manera que sàpiguen, tenir en compte les indicacions dels mestres i dels fills. En podeu consultar un exemple ben original: el projecte «Sofà de lectura»¹³ de l'escola Can Puig de Banyoles.

Escola Fortià Solà (Torelló)

Algunes escoles utilitzen llibretes-agendes de comunicació família-escola. Normalment acostuma a ser un quadern que va de casa a l'escola, en què les famílies i els mestres i alumnes escriuen tot allò que volen comunicar. És una manera més de demostrar als alumnes que llegir i escriure són dues habilitats que necessiten per comunicar-se i per conviure.

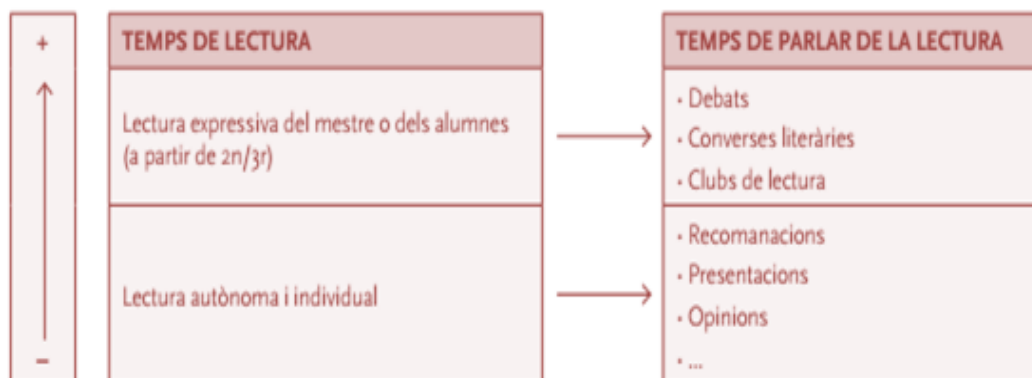
¹³ [En línia] <<http://www.youtube.com/watch?v=ae2D5F0HDh4#t=268>> [Consulta: 20 d'abril de 2016]

5. Temps de lectura diària a Primària

El decret 142/2007 prescriu que «els centres, en organitzar la seva pràctica docent, han de garantir una **mitjana mínima de 30 minuts diaris destinats a la lectura**».

Això implica una presa de decisions organitzatives i pedagògiques per part del centre.

El model didàctic de distribució de temps i activitats que posa d'exemple el Departament d'Ensenyament en el seu document *La lectura en un centre educatiu*¹⁴ és el següent:

Model didàctic del Departament d'Ensenyament

Aquest exemple de model didàctic proposa que el temps diari que es dediqui a la lectura es distribueixi en dues activitats diferenciades: un temps de lectura i un temps per parlar del que s'ha llegit.¹⁵

Escola El Vilot (Sucs)

Aquest model de distribució del temps és vàlid per a tota l'educació primària, però varia el temps dedicat a cada activitat i el tipus d'activitats per parlar de la lectura, en funció del curs i de l'edat dels alumnes. Per tal que esdevingui un hàbit es recomana que aquest temps de lectura estigui situat sempre a la mateixa franja horària i que es faci de manera continuada, com també que s'hi doni valor i símbols (un cartell a la porta de la classe, per exemple).

¹⁴ Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. *La lectura en un centre educatiu*. 2013. [Consulta: 20 d'abril de 2016]

¹⁵ Per aprofundir més, consulteu el dossier del Departament d'Ensenyament *El temps de lectura a primària* elaborat pel Servei d'Immersion i Acol·liment Lingüístics. Material dels tallers AIL. [Consulta: 20 d'abril de 2016]

5.1. Objectius del temps de lectura a primària

L'estona diària dedicada a la lectura podria tenir per objectius:

- Crear actituds positives envers la lectura i els llibres.
- Crear vincles afectius i connexions amb les històries que es llegeixen.
- Fer néixer, incrementar o consolidar l'hàbit de la lectura en els alumnes.
- Anar configurant les seves preferències lectores, ajudant-se de les recomanacions que li fan els companys i els mestres.
- Escoltar amb interès el mestre quan llegeix en veu alta.
- Gaudir de l'estona que es comparteix al voltant de la lectura.
- Participar en les converses que es generen a partir de les lectures.

6. Activitats bàsiques per afavorir el gust per llegir

Se'n podria fer una llista molt llarga. N'hem seleccionat unes quantes, les més representatives, tot i que segurament aquesta llista la podríeu anar completant amb les que feu al vostre centre.

6.1. Lectura autònoma

Entenem per lectura autònoma el tipus de lectura en què és el mateix alumne qui tria el que vol llegir. La lectura autònoma «ajuda al progrés en les habilitats de lectura, la capacitat de concentració en la construcció de sentit del text i l'hàbit lector dels alumnes».¹⁶

Els alumnes escullen el que volen llegir, van configurant les seves preferències lectores a còpia d'observar les cobertes dels llibres, llegir-ne les sinopsis, fer hipòtesis sobre el seu contingut... llegeixen, rellegeixen, s'aturen on volen, pensen, reprenen la lectura... fan camí cap a un tipus de lectura personal que els ajudarà a configurar un hàbit lector no només escolar sinó de per vida.

Per millorar en el desenvolupament de l'hàbit lector i de la competència lectora dels alumnes, la lectura autònoma ha de complir un seguit de condicions:¹⁷

- Donar-hi un valor (tenir establert un horari i que sigui visible per a l'alumne).

¹⁶ Departament d'Ensenyament. (2013) *Op.cit.*

¹⁷ Departament d'Ensenyament. (2013) *Op. cit.*

- El mestre també ha de llegir.
- S'ha de poder llegir sense interrupcions.
- S'ha de poder seleccionar les pròpies lectures.
- Els materials de lectura han de ser complets i coherents.

Mabel Condemarín¹⁸ justifica la lectura autònoma dels infants perquè:

- Suposa un esforç menor i els permet concentrar-se en la comprensió del que llegeixen.
- Elimina la pressió emocional en no haver-hi judici social.
- Permet adaptar-se al ritme de lectura particular de cada alumne.
- Millora la lectura d'aprenentatge i d'estudi.
- Els lectors poden executar tècniques i estratègies treballades anteriorment (per exemple, recapitular).
- Millora l'ortografia.

Es fa evident que per poder dur a terme la lectura autònoma cal que hi hagi una selecció de llibres variada a l'abast dels infants. Les biblioteques d'escola i d'aula són imprescindibles (com ja s'ha comentat a l'apartat 3).

6.2. Presentació i recomanació de lectures

Sovint els alumnes no llegeixen perquè desconeixen la gran varietat de temàtiques que presenten els llibres de la biblioteca de l'escola o de l'aula. La disposició vertical dels llibres a les prestatgeries no en facilita la descoberta. Quan algú ens presenta un llibre, ens en comenta el contingut, ens en mostra algunes de les il·lustracions i ens el posa «de cara», aquest deixa de formar part de l'anonimat i passa a formar part de l'actualitat del grup. I més encara si aquesta presentació la podem vincular a algú pel qual sentim un determinat afecte.

No és el mateix presentar que recomanar: les presentacions de llibres impliquen posar en contacte un llibre amb els seus potencials lectors, donar-los-el a conèixer de manera objectiva (el títol, qui n'és l'autor i l'il·lustrador, de què tracta), mentre que en la recomanació es dona una informació més subjectiva (els arguments que expliquen per què trobo interessant que una altra persona llegeixi aquest llibre). Totes dues activitats s'han d'ensenyar a fer als alumnes, a partir del model del mestre, i potenciar-

¹⁸ CONDEMARIN, M. (1991). *Programa de lectura silenciosa sostenida*. Santiago de Chile: Editorial Andrés Bello (3a ed.).

les després perquè tinguin continuïtat a l'aula, de manera voluntària i amb preparació prèvia.¹⁹

Hi ha ocasions que necessiten aquesta presentació de llibres, com ara quan portem llibres nous a la biblioteca de l'aula, quan se celebra una efemèride relacionada amb un escriptor o il·lustrador, quan es compren llibres per a la biblioteca del centre... Poden ser bons moments perquè el mestre faci de model i ensenyi els alumnes a presentar-los.

El model del mestre és fonamental: a l'hora de demanar als alumnes que presentin als seus companys i companyes llibres interessants de la biblioteca de l'aula, el mestre pot fer de model, dir-ne el títol i per què el porta; pot explicar alguna cosa o anècdota curiosa de l'autor o autora, i destacar algun moment particularment interessant de la lectura. Així mateix, descriure el protagonista si és interessant, donar raons de la seva tria, etc., pot suposar un model molt valuós a l'hora de demanar als alumnes que efectuin aquesta activitat davant dels companys.

Tenir el model els permetrà utilitzar un discurs adequat a la situació, més ordenat i coherent. Els ajudarà a seleccionar la informació (no es pot explicar tot), a organitzar-la i a relacionar-la de manera lògica (primer el títol, després l'autor...); i també a conèixer estratègies no lingüístiques que poden fer que el discurs sigui més entenedor per a l'auditori (to, volum, ritme, gest...).

Seria bo dedicar un mínim de 15 minuts setmanals a la presentació d'un parell de llibres, o bé d'una nova col·lecció. Els sistemes de presentació poden ser diversos: se'n poden llegir unes pàgines, explicar-lo per damunt, llegir la contraportada, fullejar-ne les il·lustracions, recordar altres obres de l'autor, o limitar-se a presentar la portada i el títol. Els llibres han de ser de tipologia diversa: imaginació, natura, zoologia, art, geologia, esports, arquitectura, poesia, etc. Els llibres, un cop presentats, es poden col·locar al damunt d'un prestatget, etiquetat amb el rètol «Novetats». Mentre estiguin exposats, podrà ser convenient excloure'ls del préstec domiciliari amb la finalitat de fer créixer l'interès per llegir-los.

Pel que fa a les recomanacions, a banda de les orals que es poden fer a la classe o a la biblioteca, també caldria tenir present un espai d'opinió a les biblioteques d'aula i als passadissos, on els alumnes

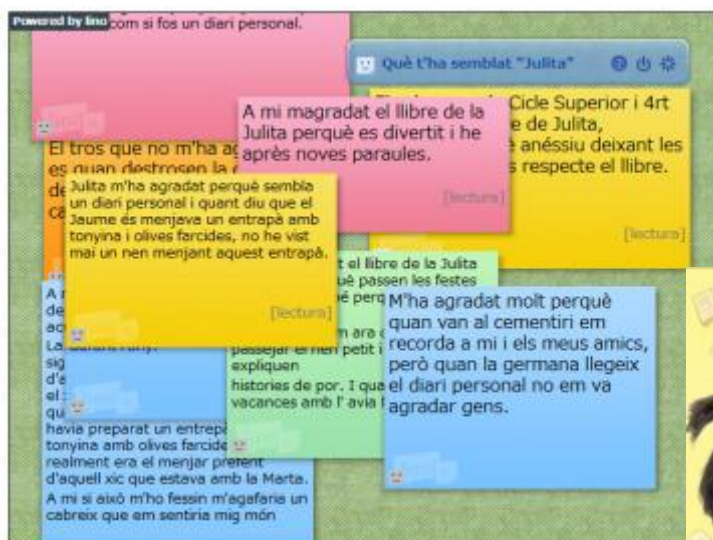
poguessin penjar les seves recomanacions escrites (és

Imatge de <http://masterbibliouab.wordpress.com/2012/03/19/jo-recomano/>

¹⁹ Trobareu un exemple d'activitat de presentació i recomanació de llibres per a educació infantil i cicle inicial al dossier [Presentació i recomanació de llibres: una activitat per al foment de la lectura autònoma](#), elaborat dins dels Tallers d'Aprenentatge inicial de la lectura del programa Impuls de la Lectura del Departament d'Ensenyament. [Consulta: 19 de febrer de 2016]

evident que, prèviament, se'ls hauria d'ensenyar a fer-ho, tot respectant però l'estil personal de cadascú).

Cada dia més, els centres utilitzen els mitjans informàtics i la xarxa per fer les recomanacions, a través de blocs i webs d'escoles i de biblioteques escolars, i a través de les xarxes socials amb els alumnes més grans.

Bloc de la biblioteca de l'Escola de la Riba

<http://blocs.xtec.cat/biblioriba/2014/02/22/julita-que-tha-semblat/> [Consulta 20 d'abril de 2016]

6.3. El model lector del mestre

El mestre és un model de lectura per excel·lència, pel que fa tant a la prosòdia (llegir amb expressió, entonació correcta, adequació del ritme i fraseig) com a la importància que té que els alumnes vegin llegir a un adult. És possible que molts alumnes no tinguin aquest model lector fora de l'escola, per la qual cosa es fa imprescindible dedicar-hi aquest temps dins de l'horari escolar.

L'única activitat, i la més important, per construir la comprensió i les habilitats essencials per a l'èxit en l'aprenentatge de la lectura sembla que és llegir en veu alta als infants.²⁰

Altres arguments que justifiquen la lectura en veu alta del mestre:²¹

- Fa possible que nens i nenes gaudeixin de textos que estan fora de l'abast de les seves possibilitats lectores.
- Ensenya als alumnes que aprendre a llegir té sentit (per accedir als textos).
- Posa a la seva disposició un llenguatge ric (llenguatge literari) i permet arribar a estructures lingüístiques diferents de les que fan servir normalment en el seu llenguatge.
- Ajuda tot el grup a compartir unes referències lectores comunes.

²⁰ International Reading Association i National Association for the Education of Young Children (1998). «Learning to Read and Write. Developmentally Appropriate Practices for Young Children». *The Reading Teacher*, vol 52, 2, p. 193-216.

²¹ A partir de COLOMER, T. *Introducció a la literatura infantil y juvenil actual*. Madrid: Síntesis, 2010.

La lectura del mestre es pot fer a partir de diversos materials:

- Els contes populars (Cicle Inicial)

Permeten fer la lectura de tot el conte en una mateixa sessió i, com que els infants els coneixen, els ajuden a fer connexions i els motiven.

Caldrà assegurar la comprensió dels elements fonamentals de la història a través de la utilització de referents extralingüístics de diversa mena:

- Relacionats amb la manera d'explicar contes: el gest, l'entonació, la mirada, el to i el volum, la impostació de la veu...
- Relacionats amb els materials que s'utilitzen: si fem servir només el conte o utilitzem làmines, objectes, titelles...

(S'ampliarà més a l'apartat 6.4, dedicat a l'hora del conte.)

- Els àlbums (a tots els nivells)

Per les seves característiques, com a resultat de la unió entre text i il·lustració, són un recurs molt vàlid per a la lectura: el doble codi que utilitzen, visual i lingüístic, i el seu caràcter obert, permeten interpretar i compensar les llacunes de comprensió.

Pels seus formats es poden assimilar a un obsequi i conviden als alumnes a llegir i a escoltar de bon grat la lectura que els en fa el mestre.²²

- Llibres per fragments (a partir de segon)

Els llibres llegits per capítols són un bon recurs per a la lectura en veu alta del mestre. Permeten als alumnes accedir a títols que per si sols potser serien massa difícils de llegir, a banda que generen expectatives i ganes de continuar amb la història. És imprescindible fer una bona tria de les lectures que es volen fer i conèixer-les bé abans de llegir-les davant dels alumnes. Casas²³ fa una proposta de lectures en veu alta per als mestres (recomanem també els seus consells per a la lectura dels mestres).

Pot ser molt útil preveure les lectures que es faran al llarg del curs o cicle (encara que després pugui haver-hi alguna variació) i enregistrar-les en un document.²⁴

6.4. L'hora del conte

*Contar cuentos es indispensable para que las personas se conviertan en lectores, no importa cuál sea su edad.*²⁵

²² BADIA, M. ; LLADÓ, C. [Els àlbums i els llibres il·lustrats: una descoberta, diverses veus](#). GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. [Consulta: 20 d'abril de 2016]

²³ CASAS, L. *Tot Dahl*. Barcelona: La Galera, 1998.

²⁴ Podeu trobar-ne models al document:

Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. *El temps de lectura a primària*. Op. cit.

El fet de posar en contacte dues persones al voltant del conte afavoreix una relació especial amb la lectura, com ja s'ha comentat a l'apartat de la lectura en veu alta del mestre. Els contes llegits o explicats pel mestre de manera sovintejada afavoreixen en els alumnes el gust per llegir.

L'hora del conte és el millor mitjà perquè la música de les paraules agomboli els infants més petits que no n'entenen el significat, i per als que l'entenen, és l'oportunitat d'endinsar-se en un interval de vida fora del temps i de l'espai on se sentiran segurs i del qual en sortiran diferents, encara que no en siguin conscients.

És una oportunitat perquè tots adquireixin l'hàbit d'escoltar amb atenció, mantenir el silenci i, compartint col·lectivament aquesta vivència, arrelin en les diferents cultures esdevenint ciutadans del món.

Mercè Escardó²⁶

Garantir que tots els alumnes que tenim a l'aula tinguin l'oportunitat d'escoltar contes és afavorir la igualtat d'oportunitats: molts d'ells, potser, no tindran l'ocasió de sentir-los a casa seva. Explicar o llegir un conte, cada dia, al parvulari, i fixar-ne un mínim setmanal a partir del cicle inicial, així com decidir quins s'expliquen a cada nivell, resulta imprescindible.

Els contes populars, com s'ha comentat a l'apartat anterior, són bàsics per iniciar els alumnes en la

literatura, deixant de banda el fet que ajuden a perpetuar la tradició. A través dels contes, els infants descobriran ensenyances que s'han transmès al llarg de molts anys, patrons que podran connectar amb la seva experiència personal i amb altres contes que coneixen, i aniran construint el seu bagatge literari inicial.

Els àlbums també són adequats per a aquesta activitat, perquè reflecteixen situacions amb què els alumnes es poden identificar, perquè són, en si mateixos, petites obres d'art que captiven la seva atenció, i pel doble codi visual i lingüístic que utilitzen.

No és el mateix llegir contes que explicar contes, per descomptat: cadascuna d'aquestes activitats té unes propietats i valors. I tot i que s'han de fer ambdues, s'hauria d'evitar barrejar-les en una mateixa activitat híbrida i sovint incompreensible per als infants.

Algunes diferències:

- Quan es llegeix un conte, l'oient entra en contacte amb un tipus de llenguatge que habitualment no utilitza: el llenguatge literari. Les descripcions, les expressions, el vocabulari, la sintaxi... són diferents dels que s'utilitzen quan s'explica el conte i, per tant, és una activitat molt rica des del punt de vista lingüístic.

²⁵ CHAMBERS, A. *El ambiente de la lectura*. Mèxic D.F: Fondo de Cultura Económica, 2007.

²⁶ ESCARDÓ, M. «L'hora del conte a la biblioteca, o quan la lectura fa pessigolles a les orelles», *Guix d'Infantil* (2007), núm. 35, p. 18-21.

- En llegir el conte mostrem als alumnes que la llengua escrita té un significat, que comunica alguna cosa.
- Quan s'explica el conte, amb o sense suport visual, el llenguatge és més planer.

Aspectes que caldria tenir en compte a l'hora de llegir i explicar contes:²⁷

- És molt important, tant quan expliquem com quan llegim, el to de veu, la velocitat, les pauses i l'entonació. La impostació de la veu també juga un paper important en la motivació dels alumnes respecte del conte que s'explica, i ajuda a entrar a l'argument.
- Caldria tenir en compte que tots els alumnes han de tenir una bona visibilitat de la persona que llegeix/explica el conte, ja que aquesta s'ajudarà de les imatges i del gest. La col·locació dels alumnes de manera que tots puguin veure el mestre, que s'hauria de situar a la seva altura, és imprescindible.
- Pel que fa a les imatges, convé decidir i explicar abans quan les ensenyarem. Llegir i mostrar la imatge alhora crea una situació incòmoda per a la persona que llegeix, a banda que no permet als alumnes imaginar allò que se'ls està dient de viva veu. Llegir tot el conte i ensenyar-ne les imatges al final, o bé llegir cada pàgina i mostrar la imatge tot seguit poden ser bones opcions.
- S'haurien de considerar les diferents maneres en què es pot explicar un conte: amb suport d'imatges, de materials (ninots, objectes...), amb el kamishibai,²⁸ amb titelles... però sempre sense perdre de vista que allò que és realment important és que els nens i nenes escoltin el conte, i no ens embranquem en grans muntatges que facin perdre el veritable sentit de l'activitat. Tampoc no cal que els contes vagin acompanyats sempre d'imatges: escoltar un conte llegit pel mestre, sense el suport visual, també és una bona manera d'afavorir l'ús de la imaginació.

El mercat editorial ofereix algunes col·leccions i reculls de contes que, per la riquesa del llenguatge que utilitzen, perquè són molt adequats per ser escoltats i per la seva fidelitat als originals, val la pena que els mestres tinguin a la seva disposició.²⁹

- Col·lecció «Popular», de La Galera.
- *Contes de Grimm, Andersen i Perrault*, de Baula.

²⁷ Consulteu el dossier:

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. Servei d'Immersion i Acol·liment Lingüístics. 4. [La lectura expressiva](#). Material dels tallers AIL. [Consulta: 20 d'abril de 2016]

²⁸ Conjunt de làmines il·lustrades per una cara i amb el text a l'altra. Acostuma a ser un conte o una narració moral. Aquestes làmines s'insereixen en un teatrí plegable que es col·loca de cara al públic, de manera que el narrador pot anar llegint el conte i el públic seguir la història a través de les imatges. A mesura que es van llegint els textos es van succeint les imatges del conte. (Font: Viquipèdia)

²⁹ En trobareu una àmplia selecció feta per la Biblioteca Pública de Salt a: http://www.bibgirona.net/salt/contes_populars/ [Consulta: 20 d'abril de 2016]

- *Contes populars catalans*, de Baula.

6.5. Lectures dramatitzades

En aquest tipus de lectures un grup d'alumnes prepara un text per a diverses veus, l'assagen junts i després «l'interpreten»; poden posar en escena algun detall de vestuari o algun efecte de so, però no és imprescindible. En general, quan es dramatitza d'aquesta manera, s'inclou un narrador i es reparteix el diàleg dels personatges entre els membres del grup.³⁰

Mitjançant la lectura dramatitzada s'intenta transmetre allò que explica la història, a través de l'expressivitat, les pauses, l'expressió facial...

A l'apartat 1 d'aquest dossier s'ha parlat de la relació que hi ha entre les experiències gratificants de lectura, l'autoconcepte lector i el gust per llegir. El fet de preparar-se una lectura per ser dramatitzada més tard fa que l'alumne, amb les relectures i amb el suport del mestre que l'ajuda a preparar-la, tingui cada vegada més confiança en la seva lectura, se senti més a gust amb el text, i que cada cop el llegeixi millor i amb més fluïdesa,³¹ la qual cosa incidirà en el seu autoconcepte lector i el seu gust per llegir.

Els textos que utilitzem per fer aquest tipus de lectures haurien de tenir unes característiques:³²

- Que siguin adequats al seu nivell, que no tinguin una excessiva dificultat, però que suposin petites fites per als lectors, sempre amb la finalitat que vagin millorant de mica en mica.
- Que continguin diàlegs entre diversos personatges, de manera que els alumnes puguin desenvolupar les seves dots expressives.
- Que engresquin els alumnes, que despertin l'interès tant dels que llegeixen com dels que els escolten.
- Que tinguin una part narrativa, per tal que el narrador pugui anar contextualitzant l'acció (si no també se'n pot fer una adaptació).

La clau perquè aquesta activitat tingui els efectes positius desitjats es troba en la preparació de les lectures. Algunes orientacions:³³

- Llegir-lo en silenci.
- Subratllar o encerclar les paraules que em son menys conegudes, i repetir-les en veu alta diverses vegades.

³⁰ A partir de CHAMBERS, A. *El ambiente de la lectura*. Op.cit.

³¹ Recomanem la lectura del dossier del DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. Servei d'Immersió i Acolliment Lingüístic [16. La fluïdesa lectora](#). Material dels tallers AIL. [Consulta: 20 d'abril de 2016]

³² A partir de: Martinez, Roser, & Strecker (1998-99).«[I never thought I could be a star»: A reader's theater ticket to fluency](#). *The Reading Teacher*, 52, 326-334. [Consulta: 20 d'abril de 2016]

³³ Departament d'Ensenyament. *La lectura expressiva*. Op.cit.

- Encerclar els sons que em costen de pronunciar o que em fan llegir més a poc a poc.
- Assegurar-me que entenc tot el fragment.
- Fixar-me en la puntuació: punts, comes, signes d'admiració, interrogació...
- Jugar una mica amb la intensitat de la veu per donar expressivitat, si cal subratllar alguna paraula per emfasitzar més.
- Llegir-lo en veu alta.
- Rellegir-lo en veu alta i en silenci.
- Assajar la lectura (posició del cos, velocitat, to de veu...).

Alumnes de tercer de l'Escola La Farigola del Clot.

<http://revista-elnoufarigoli.blogspot.com.es/2011/04/sha-acabat-la-temporada.html>

[Consulta: 20_d'abril de 2016]

6.6. Exposicions temàtiques

La exhibición de los libros les otorga notoriedad.

Estimula su interés. Es decorativa. Influye profundamente en la actitud mental de las personas que la ven. La exhibición es, por tanto, esencial para un ambiente de lectura efectivo.

Poner los libros en exhibición es también una importante manera de hacer recomendaciones a distancia. Un adulto puede trabajar de cerca solo con unos pocos niños. En una escuela grande podemos trabajar todo el día y aun así no tener contacto con la mayoría de niños. A través de la exhibición podemos llegar a muchos más, a los que conocemos y también a los que no conocemos.

Aidan Chambers, *El ambiente de la lectura*

Les exposicions temàtiques de llibres fetes de forma periòdica, tant de petit format (aula) com en format més ampli (biblioteca del centre, passadissos) són una manera d'apropar els llibres als seus potencials lectors.

De vegades pot haver-hi llibres als prestatges que passen desapercebuts als alumnes, i el sol fet de mostrar-los, de fer-los-hi centrar l'atenció, pot fer-los despertar les ganes de llegir-los.

Caldria tenir en compte alguns aspectes al voltant de les exposicions d'aquesta mena:

- **Elecció del lloc:** Els passadissos i els vestíbuls dels centres educatius de vegades estan desaprofitats. Són un lloc de pas i, si hi situem estratègicament l'exposició, en un lloc que estigui ben il·luminat i que els alumnes s'hi puguin aturar i mirar sense obstruir el pas, segur que tindrà molts visitants. A les classes també hauríem de procurar tenir un espai que estigui a la vista i sigui accessible, per fer aquestes petites exposicions.
- **Aspecte:** Les exposicions no haurien de ser mai improvisades. Cal estudiar detingudament què hi posarem i com, que pugui cridar l'atenció dels alumnes i dels mestres i els convidi a llegir, talment com si estiguéssim preparant un «aparador de la lectura».
- **Tema:** Ha d'interessar els alumnes; pot sorgir de les efemèrides (Dia mundial de la poesia, Dia de la biblioteca escolar, centenaris de naixements d'autors...), de les visites d'autors a les aules, de les festes populars...
- **Manteniment:** Cal tenir present que la finalitat principal d'aquestes exposicions és convidar els alumnes a llegir els llibres que mostrem. Per tant, rètols de «no toqueu» estarien fora de lloc. Els alumnes han de poder tocar els llibres, llegir-ne algun fragment. Fins i tot els mestres se'n poden endur algun a la classe per mostrar-lo i llegir-ne un fragment i, més tard, tornar-lo. Per tant, caldria vetllar perquè el temps que duri, l'exposició no es vagi deteriorant.
- **Durada:** totes les exposicions tenen un impacte inicial i una durada de l'interès. Passat un cert temps es torna massa familiar i perd interès. Cal evitar que això passi: quan veiem que comença a decaure l'hem de tancar.

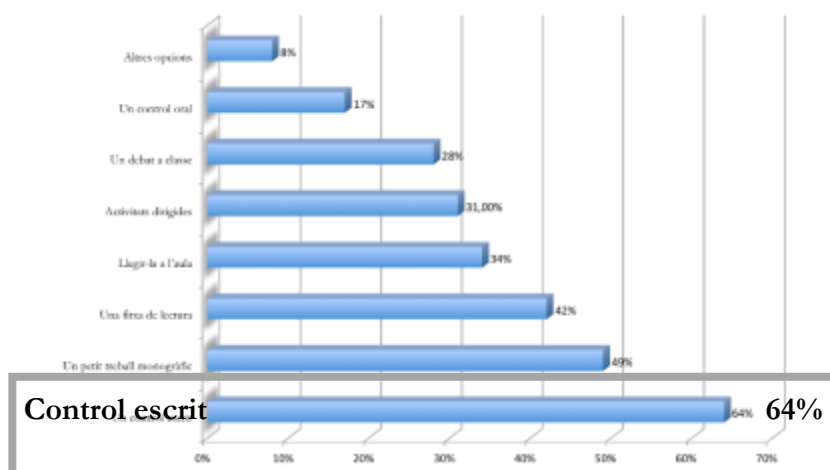
«Un pícnic de poesia», Escola Mare de Déu del Remei (Alcover)

6.7. Compartir lectures

Què es fa a les aules quan s'acaba una lectura? La nostra escola, per tradició, té tendència a fer treballs del tipus escrit: fitxes de biblioteca, resums, treballs escrits, exàmens (a secundària)...

De vegades, aquest tipus de treball pot produir l'efecte contrari al desitjat: en comptes d'afavorir el gust per llegir dels alumnes, potser els allunya més de la lectura (en força casos el fet d'haver d'escriure després de la lectura fa agafar-la amb menys ganes i menys implicació, perquè la veuen com una activitat imposada des de fora).

A Moya (2005)³⁴ es presenta la diversitat de tasques que es proposen als alumnes en acabar una lectura recomanada; el control escrit representa, de llarg, l'opció preferida pel professorat d'educació secundària.

Parlar sobre els llibres, debatre'ls, explicar per què els han agradat o per què no, quines connexions han fet, ajuda a aprofundir en les lectures que es fan i a veure fins a quin punt cada alumne ha copsat el significat de la història.

Colomer³⁵ assenjala que compartir les lectures que s'han fet permet:

- Experimentar la lectura com una construcció compartida que permet anar més enllà de l'experiència individual.
- Aprendre estratègies d'interpretació veient com ho fan els altres.
- Observar els matisos interpretatius que un mateix text suscita a cada lector.
- Aprendre a parlar i argumentar literàriament sobre els llibres.
- Percebre's com a lector en una comunitat de lectors.

³⁴ MOYA OBES, J. (coord.). *Llegir per aprendre. Una proposta per treballar les lectures a l'ESO*. BCN: Universitat Autònoma de Barcelona, 2005 (sèrie «Eines i estratègies», 16).

³⁵ COLOMER, T. (2012). *Op. cit.*

Hi ha diferents activitats que permeten compartir el que s'ha llegit. A continuació se n'exposen algunes:

- La conversa literària
- Els debats
- Els clubs de lectura

6.7.1. La conversa literària

Presentem la proposta de Chambers. En el seu llibre *Dime*³⁶ planteja un tipus de conversa literària especial en què les interaccions dels alumnes siguin el més important; en què el docent només formuli preguntes en el moment que escau, preguntes que permetin aprofundir més en el contingut i l'impacte personal de la lectura; preguntes que ofereixin altres visions més àmplies o diferents, o focalitzin l'atenció en detalls que, potser, havien passat desapercebuts: una manera de formular una certa mena de preguntes que cada docent pot adaptar en funció de les lectures i de la trajectòria de la conversa.

Chambers proposa un seguit de preguntes que ajudaran a gestionar la conversa per assolir l'objectiu principal: parlar bé del que s'ha llegit.

L'autor proposa que es parteixi de tres tipus diferents de preguntes que el docent ha d'haver preparat prèviament, en funció de cada lectura.

Les **preguntes bàsiques** són les relacionades amb si els ha agradat o no, si hi ha alguna cosa que els hagi desconcertat i també aquelles dirigides a buscar connexions.

Seguidament proposa que es continuï amb les preguntes que ell anomena **generals** i que proporcionen comparacions i aporten idees, informacions i opinions que donen suport a la comprensió, i acabar amb les **preguntes especials**, que són aquelles que dirigeixen la conversa fins al descobriment de peculiaritats que encara no han sorgit.

PREGUNTES BÀSIQUES: relacionades amb si els ha agradat o no, si hi ha alguna cosa que els hagi desconcertat i també preguntes dirigides a buscar connexions amb la pròpia experiència personal o amb d'altres obres que s'hagin llegit.

- Hi ha alguna cosa que t'hagi agradat d'aquest llibre? Alguna cosa que no t'hagi agradat?
- Alguna cosa t'hagi cridat especialment l'atenció?
- Alguna part t'ha avorrit?
- T'has saltat alguna part? Digues quina part i què t'ha fet saltar-te-la.
- Hi ha alguna cosa que t'hagi desconcertat?

³⁶ CHAMBERS, A. *Dime*. Mèxic D.F.: Fondo de Cultura Económica, 2007 («Espacios para la lectura»).

- Alguna cosa l'has trobada estranya?
- Alguna cosa t'ha agafat per sorpresa?

PREGUNTES GENERALS: proporcionen comparacions i aporten idees, informacions i opinions que donen suport a la comprensió.

- La primera vegada que vas veure el llibre, abans de llegir-lo, quin tipus de llibre vas pensar que seria? Què t'ho va fer pensar?
- Ara que ja l'has llegit, és el que esperaves?
- Has llegit altres llibres com aquest? En què s'assemblen? En què es diferencien?
- Havies llegit aquest llibre abans? Si és així, ha estat diferent, aquesta vegada? T'ha agradat més, menys? El recomanaries a una altra persona?
- Has llegit paraules, frases, etc., que t'hagin agradat?
- Si l'autor et preguntés què es pot fer per millorar el llibre, què li diries?
- Hi ha alguna cosa que passa al llibre que t'hagi passat a tu?
- Quines parts del llibre et semblen més connectades amb el món de la realitat?
- Quan llegies veies la història passant a la teva imaginació? Quines escenes se t'han quedat més gravades?
- Quantes històries diferents pots trobar en aquesta història?
- Has llegit el llibre de pressa o a poc a poc? T'agradaria tornar a llegir-lo?
- Què li diries als teus amics d'aquest llibre? Coneixes algú a qui li agradaria especialment aquesta història?
- Algun company o companya ha dit alguna cosa que t'hagi fet canviar alguna opinió sobre el llibre? O que t'hagi ajudat a entendre'l millor?
- Què és per a tu allò més important del llibre?
- Algú sap alguna cosa sobre l'autor?, sobre com va escriure la història? On? Quan?...

PREGUNTES ESPECIALS: dirigeixen la conversa fins al descobriment de peculiaritats que encara no han sorgit.

- En quant de temps passa, la història? Hi ha parts de la història que es desenvolupen en molt de temps però que s'expliquen amb rapidesa, i d'altres que passen de pressa però fa servir més temps per explicar-les?
- On passa, la història? Hauria pogut passar de la mateixa manera en un altre indret? El lloc és interessant per a tu?
- Quins personatges t'han semblat més interessants?
- Quin personatge no t'ha agradat? Algun personatge et fa pensar en alguna persona que coneguis?
- Qui narra la història? Què creus que pensa sobre els personatges?

El paper del docent és el de moderador de la conversa. Com a moderador té unes tasques marcades: donar la paraula, formular preguntes que incitin a la reflexió i no donar el seu punt de vista sobre la història fins que aquesta conversa ja estigui avançada, per no influir en la visió dels alumnes. Aquesta situació, que pot causar un cert respecte en el docent, pot millorar:

a) Coneixent molt bé el llibre/àlbum de què es parlarà.

b) Havent preparat una selecció de preguntes per anar guiant la conversa literària.

(...) no s'han de formular totes les preguntes que s'han preparat prèviament: es tracta només de tenir-les preparades i anar-les fent en funció dels girs que es produeixen en la conversa.³⁷

Es recomana també crear un ambient adequat perquè cada membre del grup pugui expressar lliurement allò que pensa i perquè el que diu sigui acollit de manera positiva per part tant del mestre com dels companys i companyes.

6.7.2. Debats de lectures compartides (a partir de Cicle Mitjà)

El debat és una discussió organitzada en la qual es contrasten opinions a propòsit d'un tema concret. En un debat cada participant escolta el parer dels altres i hi exposa el propi, procurant posar l'èmfasi en els punts de coincidència i en els de discrepància. Quant a les discrepàncies, el que s'espera de cada participant és que construeixi un discurs amb raons acceptables i fortes. És a dir, capaces de resistir els contraarguments per tal de portar els altres cap a les pròpies tesis o conclusions.

Juli Palou i Carmina Bosch³⁸

Els debats es plantegen, normalment, al voltant de qüestions que generen opinions diverses. Cal distingir però un debat organitzat d'una conversa o d'una assemblea: en un debat s'ha de defensar una tesi i sostenir-la amb arguments.

Hi ha molts llibres infantils que presenten temàtiques que permeten el posicionament dels alumnes a favor o en contra.

Després de compartir-ne la lectura (bé mitjançant la lectura individual, bé mitjançant la lectura en veu alta del mestre) pot ser que els alumnes presentin diferents opinions al voltant del problema que tracta, oportunitat que es pot aprofitar per organitzar un debat.

³⁷ BADIA, M. ; LLADÓ, C. (2013). *Op. cit.*

³⁸ BOSCH, C.; PALOU, J. *La llengua oral a l'escola: 10 experiències didàctiques*. Barcelona: Graó, 2005.

Un dels temes al voltant del qual es pot organitzar un debat seria, precisament, el gust per llegir.³⁹

Proposta de debat: «A mi no m'agrada llegir»⁴⁰

- Nivell: quart de primària
- Agrupament de treball: grup classe
- Durada aproximada: 30/45'

Desenvolupament de la sessió

1. Disposar en un semicercle les cadires dels alumnes que participaran en el debat (4 o 6). La resta d'alumnes hi participaran com a públic.
2. Presentació de l'activitat i del funcionament del debat:
 - Definir què és, i què no és, un debat (activitat per conèixer la diversitat d'opinions existents al voltant d'una temàtica d'interès o d'actualitat).
 - Descriure'n les dues parts: plantejament del tema (a partir de la lectura) i discussió organitzada d'opinions i valoracions diverses sobre el tema i síntesi final.
 - Definir, i distribuir, els papers necessaris per desenvolupar correctament el debat: l'introduïdor del tema (en aquest cas el mestre), el moderador, que donarà i retirarà els torns de paraula, el secretari/a, que anirà prenent nota de les diverses aportacions (en el nostre cas: favorables i contràries a la lectura) i que farà una síntesi final, els participants (que han d'exposar punts de vista, preguntar, contradir, rebatre, argumentar, etc.) i l'auditori (que podrà intervenir un cop llegit l'informe final).
 - Presentar les normes per als participants:
 - Respectar l'ordre del torn de paraula que doni el secretari/a.
 - No trepitjar-se la paraula els uns als altres.
 - Escoltar què diuen els companys.
 - Procurar no repetir coses que ja s'han dit.
 - Intentar relacionar les pròpies intervencions amb les dels companys, tant si s'hi està d'acord com en desacord.
 - Procurar afegir informació d'experiències personals relacionades amb el tema.

³⁹ Al dossier [Parlem de llibres](#) es pot trobar una llista de llibres que tenen com a tema central el gust per llegir. *Op. cit.* [Consulta: 20 d'abril de 2016]

⁴⁰ Exemple elaborat a partir dels materials del curs «Silenci! Parlem!», a càrrec de QUERALT, E. (Escola d'Estiu de les Terres de l'Ebre, juliol de 2013).

3. L'introducció del tema llegirà el llibre i plantejarà un seguit de preguntes per animar l'inici del debat.

- T'has adonat que, com més llegeixes, més fàcil t'és trobar lectures que t'agradin?
- Has trobat en algun llibre algun tema que t'ha agradat de debò?
- Prefereixes fer altres coses que et semblen més divertides que llegir, com ara jugar amb la consola? Penses que llegint perds el temps per a aquestes coses?
- Llegint t'has d'estar quiet i prefereixes bellugar-te, córrer o jugar?
- No llegeixes perquè els teus amics i amigues tampoc no ho fan, i creus que no llegir et fa més interessant?

4. Deixarem un temps perquè cada alumne participant es pensi el contingut de la seva primera intervenció. El tema del debat és:

- Llegir és bo perquè...
- Llegir és dolent perquè...

5. Obrim el torn de paraules i el moderador/a i el secretari/a començaran a actuar (anotaran en una taula els arguments a favor i en contra).

6. El mestre responsable de l'activitat també pot participar en el debat. Les seves intervencions haurien de servir bàsicament per:

- Aportar experiències personals relacionades amb el tema (pròpies o dels seus fills).
- Recuperar intervencions interessants dels alumnes.

7. En acabar el debat el secretari/a llegirà l'informe.

Informe del secretari/a:	
• Han parlat tots els participants per igual?	
Llegir és bo perquè...	Llegir és dolent perquè...
• S'han trepitjat la paraula els uns als altres?	

8. Si sobra temps, deixarem que el públic també pugui intervenir i adreçar preguntes als protagonistes del debat.

6.7.3. Clubs de lectura

Un club de lectura es pot definir com un grup de persones que es posen d'acord per llegir el mateix llibre i després reunir-se per parlar-ne. Aquesta trobada pot ser presencial o virtual, ja sigui en el marc d'una biblioteca pública o d'un institut, en una hora i un dia concrets, per expressar les pròpies opinions en les xarxes socials d'Internet o en un bloc.

Joan Portell⁴¹

Actualment hi ha força centres que adopten aquest format per compartir les lectures que s'han fet. Des de l'escola tenim l'objectiu d'afavorir el gust per llegir per tal que la lectura es converteixi en un hàbit de vida i no només de l'escola, i els adults, per compartir les lectures, participen en els clubs de lectura. Introduint-los a l'escola, per tant, afavorim la creació d'aquest hàbit de per vida.

Per engegar un club de lectura cal tenir en compte una sèrie d'aspectes de funcionament:⁴²

- La possibilitat d'escollir el llibre que volen llegir els alumnes (potser se'ls pot deixar triar entre tres, per exemple).
- Els **terminis de lectura**, és a dir: fixar una data i una quantitat de pàgines que s'han d'haver llegit d'aquell llibre per al dia de la reunió. En la reunió, es parlarà només del fragment triat (si un alumne vol llegir més pàgines ho pot fer, però no en parlarà en aquella ocasió).
- La preparació de les sessions de conversa.
- La durada de les sessions.
- L'espai de les trobades.
- El paper del mediador.

A la xarxa es pot trobar un exemple⁴³ de proposta pràctica per a Cicle Superior a partir del llibre *Wonder*, de R. J. Palacio (La Campana).

6.8. Padrins de lectura

El padrí i la padrina tenen la missió de protegir, ensenyar i acompanyar el seu fillol, que sol sentir admiració per ells.

⁴¹ PORTELL, J. [El club de lectura](#). DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. Curs 2010/11. [Consulta: 20 d'abril de 2016].

⁴² Ho trobareu àmpliament desenvolupat a PORTELL, J. (2014) *Op. cit.*

⁴³ GIMENO, A. [Club Wonder: una proposta per treballar la lectura](#). [Consulta: 20 d'abril de 2016]

Els «padrins de lectura» també tenen aquesta important missió: acompanyar els seus fillols i filloles en l'aventura de llegir; introduir-los en el món dels llibres, de les històries i de la fantasia, de les lletres i de la imaginació. Crearan uns llaços afectius importants, i això farà que l'acte de llegir sigui recordat, tant pels uns com pels altres, com un moment agradable i càlid.

Els padrins fan regals: no exigeixen res a canvi, s'accontenten amb veure els seus fillols feliços. Aquests padrins de lectura també en fan, de regals: es preparen un conte, pensant en el seu fillol; se'l preparen amb interès i dedicació, un dies abans, perquè en el moment de la trobada els surti brodat.

Els padrins de lectura haurien de fer de model lector i no fer llegir als fillols: aquest seria un altre tipus d'activitat.

Quan els farem?

Els fareu en una sessió de biblioteca, un cop al mes aproximadament. Serà al pati, buscareu un lloc agradable on estigueu tranquils.

Les sessions seran a les setmanes següents:

- Del 5 al 9 de novembre
- Del 14 al 18 de gener
- Del 7 al 11 de febrer
- Del 11 al 15 de març
- Del 22 al 26 d'abril
- Del 20 al 24 de maig

i la darrera sessió, de comiat, conjunta de tot el nivell (data per concretar). Abans de la primera sessió, hauràs de signar un contracte de compromís amb el teu tutor/a.

Bona lectura!

Padrins de lectura
Biblioteca de l'Escola Mare de Déu del Remei (Alcover)
Octubre de 2021
<https://sites.google.com/a/ceip-remei.cat/la-missio-de-la-lectura/>

Enhorabona, has escollit ser padri/padrina de lectura, i això diu molt de tu: diu que t'interessen els llibres i que t'agrada compartir-los amb els altres.

Estem segurs que gaudiràs molt d'aquesta activitat: veuràs com el teu fillol/fillola t'escolta quan li llegeixes, et fa preguntes del conte, i et dirà si li ha agradat o no.

Segur que et fas un munt de preguntes: ara t'explicarem com funciona l'activitat.

Endavant, i bona lectura!

Els padrins acostumen a fer regals als seus fillols i filloles. Per a ell/a, la teva lectura serà com un regal que li fas. Per això has de seleccionar amb cura un o dos contes que pensis que li puguin agradar, i portar-los uns dies a casa. Els pots llegir i preparar-te la lectura expressiva: pots llegir-los als pares, als germans, davant del mirall... Procura no córrer massa, ni llegir massa fluix. Pots fer-lo fixar en els dibuixos de la portada i els interiors, i preguntar-li de tant en tant: "Què creus que passarà ara?" En acabar pregunta-li què li ha semblat el conte, de què li agraden més... i així tindràs una guia per al proper dia. No t'oblidis els llibres a casa el dia que feu "Padrins"! Segur que tots dos us ho passarem molt i molt bé.

6.9. Visites d'autors i il·lustradors⁴⁴

Conèixer l'autor o l'il·lustrador del llibre la lectura del qual hem compartit i sobre el qual hem conversat a classe tanca el cercle de la lectura: representa per als alumnes la personalització del nom que està imprès a la coberta, arribar a conèixer com han sorgit aquella història o aquelles il·lustracions.

Hi ha molts centres que organitzen, cada curs, la visita d'un autor o d'un il·lustrador. De vegades es pot tenir la sensació que no s'ha tret prou profit de l'activitat per manca de temps o perquè hi ha hagut algun detall que se'ns ha escapat en el moment de planificar-la. Per poder aprofitar al màxim aquestes visites i evitar imprevistos caldria tenir en compte una sèrie de factors:⁴⁵

a) La tria del convidat

És el primer obstacle que s'ha de salvar, ja que fer quadrar la tria del llibre que ens agradaria llegir amb la possibilitat que ens visiti l'autor/il·lustrador i la seva disponibilitat de vegades no és gens fàcil.

Hi ha diversos camins per fer-ho:

- La majoria d'editorials de literatura infantil i juvenil posseeixen un catàleg d'autors i il·lustradors disponibles per visitar els centres. Cada editorial estableix les seves condicions (nombre mínim d'exemplars que cal adquirir per poder programar la visita). Això sí, caldria preveure-ho amb molt de temps per poder lligar les dates i les lectures.
- La **Institució de les Lletres Catalanes**, amb el seu programa Autors a les aules,⁴⁶ ofereix la possibilitat de rebre la visita d'un autor. Tenen un catàleg d'autors molt extens, i també s'ha de sol·licitar amb molta antelació (d'un curs per altre). A la web també s'hi poden trobar guies de lectura de cada autor, amb orientacions per treballar la seva obra.

b) L'apropament a l'autor/ il·lustrador

Un cop ens ha estat adjudicada una visita, probablement el convidat es posarà en contacte amb el centre (si al cap d'un temps prudencial no ho ha fet, caldrà ocupar-se'n). Seria interessant que hi hagués una persona de contacte al centre que pogués servir sempre de referència i que s'encarregués d'aquest tema (podria ser el coordinador de la biblioteca, per exemple). Quan l'autor s'hi posi en contacte convé deixar ben lligats el següents detalls:

⁴⁴ Recomanem la lectura del dossier [Avui ens visita... o com dinamitzar la visita d'un autor a l'aula](#), per Joan Portell, Departament d'Ensenyament. [Consulta: 20 d'abril de 2016]

⁴⁵ A partir de CHAMBERS, A. *El ambiente de la lectura*. *Op.cit.*

⁴⁶ <http://www.lletrescatalanes.cat/programes/lletres-a-les-aules/autors-a-les-aules-u> [Consulta: 20 d'abril de 2016]

- El nom del centre i el de la persona que coordina l'activitat, així com un telèfon i correu electrònic per poder-se posar en contacte i concretar alguns aspectes.
- La data i l'hora prevista de l'arribada del convidat. Com arribarà fins al centre (de vegades no hi ha bones comunicacions i cal anar-los a recollir a l'estació del tren, per exemple).
- El tipus d'activitat que preveu fer el dia de la visita, quin format tindrà.
- L'edat i el nombre de nens que hi participaran.
- El nombre de sessions i l'aforament de cada sessió.
- Els requeriments tècnics, materials i d'espai (si necessita projector, micròfon, retoladors, pintures...).
- Els llibres que ens aconsella conèixer, a més del que ja s'hagi treballat.
- Si hi haurà alguna despesa que el centre hagi d'assumir.

Després d'aquest primer contacte convé organitzar l'horari de les sessions, preveient un petit espai de descans entremig per a l'autor i deixant un temps prudent entre sessió i sessió per poder recuperar els retards i poder acabar a l'hora prevista (per exemple, seria millor preveure sessions de 40 minuts i deixar-ne 10 entre sessió i sessió, que fer-les de 50 minuts i seguides, ja que omplir i buidar una aula necessita el seu temps). També cal preveure que no es pot començar l'activitat només arribar el convidat, ja que necessita un temps per situar-se.

És important poder comunicar a l'autor l'organització horària abans de la visita, per tal que ell també pugui organitzar i planificar la seva sessió, com també comunicar-ho als tutors o als mestres que es faran càrrec dels alumnes durant la visita.

També caldria enviar-li les indicacions per arribar fins al centre (adreça i plànol de localització).

c) Abans de la visita

- Els alumnes haurien de poder participar, en la mesura del possible, en l'organització de la visita.
Amb els alumnes cal buscar informació sobre el convidat.
- Llegir-ne l'obra i compartir-la conversant-la.
- Elaborar una exposició temàtica, al passadís, al voltant del convidat.
- Fer cartells que anunciïn la visita, perquè sigui una qüestió de centre i no només d'aula.
- Anunciar-la a les famílies, en les reunions de pares, i fer-ne un petit recordatori.

- Preparar amb els alumnes les preguntes que se li volen fer, i compartir-les abans perquè totes estiguin ben formulades i no hi hagi repeticions innecessàries (probablement se n'haurà de fer una tria, no totes es podran respondre, per qüestions de temps).

d) El dia de la visita

Per evitar que sorgeixin imprevistos cal preveure bé tots els aspectes importants:

- Assegurar-se que la persona de contacte podrà rebre el convidat quan arribi, presentar-lo a l'equip directiu, atendre les seves necessitats immediates i repassar la planificació del dia. Ensenyar-li on és el lavabo. Si la visita és de tot un dia, preveure si es quedarà a dinar al centre i qui el pot acompanyar. En resum, fer-lo sentir-se còmode i donar-li seguretat.
- A l'inici de cada sessió, presentar el convidat al responsable dels alumnes.
- Assegurar-se que tots els equipaments mecànics funcionin correctament i que, si en falla algun, es pot canviar per un altre.
- Preveure l'ús de les càmeres fotogràfiques: carregament de la bateria, targeta de memòria, qui farà les fotografies i si tots els alumnes tenen la cession dels drets d'imatge actualitzada.
- Preveure si a cada sessió algun alumne recollirà dades per fer-ne una crònica per a la revista de l'escola o el bloc.
- Vetllar pel compliment dels horaris i evitar els retards en l'inici de les sessions.
- Preparar una ampolla d'aigua i un got per a cada sessió (no oblidem que la veu és el seu instrument de comunicació, i que un matí o un dia seguit forçant-la és contraproductiu).
- Preveure algun refrigeri a la meitat de les sessions.
- Tancar cada sessió amb unes paraules d'agraïment.
- Preveure si el convidat ha de signar el llibre de visites de la biblioteca o del centre.
- En acabar la jornada, acompanyar-lo, acomiadar-lo i, en la mesura del possible, entregar-li algun petit detall record del centre o de la població.

e) Després de la visita

- Fer la valoració de l'activitat, anotant els punts positius i els aspectes a millorar, per a futures ocasions. Aquesta valoració s'hauria de fer d'una banda amb els alumnes i, d'altra banda, amb els mestres.
- Buscar els llibres que ens hagi recomanat i intentar adquirir-los per a la biblioteca.

- Redactar la crònica per al diari d'aula, el bloc, la revista escolar (ho poden fer els alumnes)...
- Organitzar les fotografies que s'han fet per a un àlbum o una exposició, escriure els peus de foto.
- Enviar un correu electrònic d'agraïment al convidat (un el coordinador de l'activitat i un altre els alumnes que hi han participat).
- Fer la valoració de l'activitat que ens demani l'organització que porta al convidat (editorial...).
- Fer un informe de la visita per llegir-lo a la comissió de biblioteca i al claustre, i poder aportar suggeriments per al proper cop.

Tot i que, des de fora, pot semblar una feina desmesurada i un control d'infininitat d'aspectes, es tracta d'una activitat que, encara que esgotadora des del punt de vista de l'organització, és gratificant i enriquidora.

6.10. Lectura i celebracions

A l'escola se celebren, curs rere curs, les festes lligades al cicle de l'any (Tots Sants, Nadal, Carnestoltes, Sant Jordi...), així com altres efemèrides (Dia de la Pau, Dia de les biblioteques escolars, Setmana de la ciència...).

Per donar visibilitat a la lectura i convertir-la en una pràctica habitual i imprescindible a l'escola s'hauria d'intentar introduir la lectura en aquestes celebracions habituals. Algunes d'elles ja la porten associada (Sant Jordi) i a d'altres hauríem d'estudiar com podem fer-ho perquè sigui imprescindible. El que sí que s'hauria d'aconseguir és que a totes les festes que celebrem a l'escola hi hagués la lectura com a eix.

De contes que parlen de les diferents festivitats n'hi ha molts. Centelles⁴⁷ en fa una tria acurada.

A banda d'explicar contes relacionats amb la festa, hi ha d'altres activitats que es podrien fer:

- Exposicions temàtiques de llibres que parlen de la festa.
- Decoració amb motius relacionats amb la lectura: poemes, imatges...
- Lectura de contes entre nivells: uns alumnes es preparen el conte per anar a llegir-lo a un altre nivell.
- Recomanacions a les famílies (per Nadal i per Sant Jordi, per exemple).
- Lectura de pregons i programes d'actes.

⁴⁷ CENTELLES, J. *La biblioteca, el cor de l'escola*. Barcelona: Associació de mestres Rosa Sensat, 2005.

- Lectura de textos associats a la festivitat, tant a les aules com als actes del centre.
- ...

Escola Gravi (Barcelona)

6.11. Sant Jordi

Li dediquem un apartat especial perquè és la festa de la lectura per excel·lència. Als centres, cada any es dediquen moltes hores a decidir com organitzar aquesta festa i quines activitats fer-hi. No hauríem de perdre de vista, però, que és una festa «de lectura» i que, per tant, aquesta hauria de ser la protagonista de la diada.

També caldria destacar la importància de la sostenibilitat de les iniciatives que emprenem: que siguin «de llarga durada» és important, que no quedin com una activitat d'una sola vegada; per tant s'hauria de vigilar, quan proposem una nova activitat, que sigui possible mantenir-la en el temps i tenir en compte la despesa d'esforços que comporta.

Algunes activitats que es poden planificar, entre d'altres, amb enllaços a escoles que les fan:

- Els certàmens literaris i els jocs florals: concursos literaris i recitals.
Un exemple de l'Escola Setelsis (Solsona):
<http://escolasetelsissolsona.blogspot.com.es/search?updated-max=2014-05-08T11:03:00%2B02:00&max-results=7> [Consulta: 20 d'abril de 2016]
- Les maratons de lectura, on diferents personalitats van passant pel centre a fer una lectura en veu alta davant del públic, els alumnes.

Vegeu l'exemple del curs 2012-13 de l'Escola de Ferreries:

http://escolaferreries.cat/bloc_biblioteca/?page_id=750 [Consulta: 20 d'abril de 2016]

- Les representacions de la llegenda de Sant Jordi:

Exemple de l'Escola Àngela Bransuela (Mataró)

<http://blocs.xtec.cat/angelabransuela/2014/04/24/representacio-de-la-llegenda-de-sant-jordi/> [Consulta: 20 d'abril de 2016]

- Els mercats d'intercanvi de llibres, en què els alumnes porten llibres de casa seva per bescanviar per d'altres. Per facilitar-ne l'organització es pot donar un tiquet a cada alumne per llibre que entrega, que podrà fer servir el dia del mercat per «comprar» els llibres que vulgui.

Vegeu l'exemple de l'Escola Orlandai (Barcelona):

<http://bibliotecaorlandai.blogspot.com.es/2014/04/la-tarda-del-dia-de-sant-jordi.html> [Consulta: 20 d'abril de 2016]

Itineraris de lectura en veu alta: els alumnes preparen lectures que faran, en veu alta, a diferents llocs del barri o de la població.

L'[Escola de La Riba](#) és un dels centres que ho fa.

6.12. Reconeixements lectors

Estrelles, diplomes, punts de llibre... molts centres miren d'incentivar la lectura dels alumnes fent algun tipus de reconeixement a partir del registre de les lectures que fan els alumnes, de forma voluntària: tants llibres llegits, un reconeixement, que pot ser un gomet, un punt de llibre, una estrella de bon lector, una medalla...

Caldria vetllar però perquè no es perdi l'essència d'aquesta activitat, que no és altra que afavorir el gust per llegir: més quantitat no significa més gaudi, necessàriament; a banda que hi pot haver alumnes que necessitin més temps per llegir un llibre que d'altres i que, per tant, poden veure's en inferioritat de condicions. Caldria ser molt curós en la manera com es planteja l'activitat.

Estrelles de bon lector de l'Escola Estalella Graells (Vilafranca del Penedès)

6.13. Concursos

Hi ha diversos concursos amb tradició de molts anys que afavoreixen el gust per llegir dels alumnes. Els més representatius i de més abast:

- Atrapallibres

El Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil (CLIJCAT) convoca cada any (aquest any se n'ha fet la 5a edició) el concurs Atrapallibres. Tres categories i tres llibres per categoria: 8-9 anys, 10 anys i 11-12 anys.

Els alumnes es converteixen en jurat i, després de llegir els llibres de la seva categoria, atorguen les seves puntuacions, que s'envien al CLIJCAT. Es tanca el concurs amb un acte en què els protagonistes són els alumnes lectors que han fet de jurat. Trobareu informació a: <http://www.clijcat.cat/Atrapallibres-Inscripcio-i-Bases> [Consulta: 20 d'abril de 2016]

- Certamen de lectura en veu alta

Impulsat per la Fundació Enciclopèdia Catalana i en col·laboració amb el Departament d'Ensenyament i l'Obra Social La Caixa, té per objectiu afavorir el gust per llegir dels alumnes:

*(...) Creiem que el gust per la lectura comença per escoltar. Els nens i les nenes necessiten contes i històries, però també necessiten pares, mares, germans, germanes, amics o amigues que els expliquin contes, que els expliquin històries. Pensem que les ganes de llegir es poden encomanar escoltant com una altra persona llegeix.*⁴⁸

⁴⁸ <http://www.lecturaenveualta.cat/la-fec-i-el-certamen/> [Consulta: 20 d'abril de juny de 2016]

El certamen s'organitza en els dos grans grups de l'educació obligatòria: primària i secundària. Per a primària hi ha tres categories: grumets vermells (CM), grumets verds (CS) i timoners (alumnat nouvingut). A cada categoria es proposen dos llibres per a la preparació de la lectura al centre.

Cada centre educatiu pot participar amb un alumne per cada categoria, així com seleccionar un alumne de reserva. Hi ha diverses fases eliminatòries: els quarts de final (organitzats pels serveis territorials i serveis educatius del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya), les semifinals (organitzades per la Fundació Enciclopèdia Catalana) i la final de Catalunya.

Dins del centre es poden organitzar eliminatòries per decidir quin és el candidat que trien en representació de l'escola.

- Concurs El Gust per la Lectura

Organitzat pel Departament d'Ensenyament amb caràcter anual, el curs 2015- 2016 ha arribat a la XXI edició. Com el seu nom indica, el principal objectiu és afavorir en els alumnes el gust per llegir.

A partir d'unes lectures proposades i d'uns dossiers que les guien, es proposa als centres l'elaboració d'un treball basat en la lectura, en diferents formats (textos escrits, enregistraments d'àudio i vídeo, treballs plàstics...). Podeu consultar les [bases](#) així com els materials dels darrers cursos.

- Jocs Florals

Per primer any, en el curs 2013-14, el Departament d'Ensenyament ha convocat uns [Jocs Florals Escolars de Catalunya](#) amb l'objectiu de millorar la lectura i l'escriptura en l'alumnat i fomentar una tradició cultural pròpia i arrelada al país. Consten de dues fases (territorial i nacional).

- Contes del món. Concurs de podcasts

Des de l'associació COMSOC – Comunicació Social i en col·laboració amb el Departament d'Ensenyament s'organitza aquest concurs, adreçat a alumnes de primària i secundària de territoris de parla catalana (Aguar, Andorra, Catalunya, Catalunya Nord, Franja de Ponent, Illes Balears, i País Valencià).

Cada podcast ha de ser un conte popular, tradicional o de creació pròpia que reflecteixi la cultura i la vida d'un poble. Podeu consultar-ne les bases i el funcionament a la URL:

http://www.contesdelmon.org/ca/concurs/bases_5.html [Consulta: 20 d'abril de juny de 2016]

6.14. Lectura a la biblioteca pública

En el punt 3.1 d'aquest dossier ja s'ha parlat de la necessitat de col·laboració entre la biblioteca escolar i la biblioteca pública. Aquesta col·laboració però hauria d'anar més enllà del préstec interbibliotecari,⁴⁹ aprofitar al màxim els recursos disponibles i vetllar perquè tot l'alumnat tingui accés a llibres de qualitat.

Hi ha municipis que estableixen projectes de col·laboració entre la biblioteca escolar i la pública, com és el cas de Torredembarra⁵⁰ i Salt.⁵¹

Algunes activitats que porten a terme els centres educatius de Catalunya:

- Organització de visites programades al llarg del curs: per explicar el funcionament de la biblioteca, per anar a buscar informació i materials sobre els temes que s'estan treballant, per visitar exposicions temporals...

Alumnes i pares de l'Escola Mirades (Torredembarra)

- L'hora del conte

Hi ha escoles que visiten de manera periòdica la biblioteca del seu districte o del seu municipi, que els prepara una sessió especial de l'hora del conte.

⁴⁹ Podeu consultar el document :

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. [La biblioteca escolar i la biblioteca pública: idees per a la col·laboració](#). 2008. [Consulta: 20 d'abril de 2016]

⁵⁰ <http://petitexploradorsdelalectura.blogspot.com.es/2012/12/jornades-biblioteca-publica-i.html>

[Consulta: 20 d'abril de 2016]

⁵¹ http://bibgirona.net/salt/escoles/planes/triptic_eixos_10.pdf [Consulta: 20 d'abril de 2016]

<http://www.xtec.cat/crp-girones/experien/quartes/visitbib.htm> [Consulta: 20 d'abril de 2016]

- Clubs de lectura a l'escola: hi ha biblioteques que organitzen clubs de lectura en horari escolar, al centre (vegeu el cas del projecte Bibliosalt),⁵² i que ofereixen en préstec lots de llibres als centres que ho demanin (cal fer-o amb temps).
- Tallers d'il·lustració.
- Maletes viatgeres.
- ...

L'escola té un gran aliat en la biblioteca pública, tant per accedir al fons bibliogràfic que d'altra banda no podria tenir, com per gaudir de les activitats i la col·laboració que ofereix. Caldria tenir-ho ben present i no descuidar la relació que hi té l'escola.

⁵² REYES, L. «Col·laboració entre la biblioteca escolar i la biblioteca pública». *Guix* (2009), núm.355, p. 33-40. [En línia] <<http://www.bibgirona.net/salt/biblioguia/pdf/bibliosalt.pdf>>[Consulta: 20 d'abril de 2016]

7. Bibliografia i webgrafia

- BADIA, M. ; LLADÓ, C. [*Els llibres i els àlbums il·lustrats: una descoberta, diverses veus*](#) Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya, 2013. 131 pàgines. [Consulta: 20 d'abril de 2016].
- BOSCH, C.; PALOU, J. *La llengua oral a l'escola: 10 experiències didàctiques*. Barcelona: Graó, 2005. 177 pàgines.
- CASAS, L. *Tot Dahl*. Barcelona: La Galera, 1999. 392 pàgines.
- CENTELLES, J. *La biblioteca, el cor de l'escola*. Barcelona: Associació de mestres Rosa Sensat, 2006. 276 pàgines. (Col·lecció premis)
- CHAMBERS, A. *El ambiente de la lectura*. México: Fondo de Cultura Económica, 2007. 132 pàgines. (Espacios para la lectura)
- CHAMBERS, A. *Dime*. . México: Fondo de Cultura Económica, 2007. 171 pàgines. (Espacios para la lectura)
- COLOMER, T. *Andar entre libros: la lectura literaria en la escuela*. Mèxico: Fondo de cultura económica, 2005. 280 pàgines. (Col. Espacios para la lectura)
- COLOMER, T. *Introducción a la literatura infantil y juvenil actual*. Madrid: Síntesis, 2010. 252 pàgines.
- CONDEMARIN, M. *Programa de lectura silenciosa sostenida*. Santiago de Chile: Editorial Andrés Bello, 1991. (3a ed.)
- TEIXIDOR, E. *La lectura i la vida*. Columna Edicions, 2007.
- DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT; COBDC. [*Directrius i estàndards per a les biblioteques dels centres educatius de Catalunya*](#). Departament d'Ensenyament, 2013. [Consulta: 20 d'abril de 2016].
- DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. [*La lectura en un centre educatiu*](#). Departament d'Ensenyament, 2013. [Consulta: 19 de febrer de 2016].
- DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. [*El temps de lectura a primària*](#). Departament d'Ensenyament, 2013. (Dossier didàctic de l'aprenentatge inicial de la lectura). [Consulta: 19 de febrer de 2016].
- DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. [*Presentació i recomanació de llibres: una activitat per al foment de la lectura autònoma*](#). Departament d'Ensenyament, 2013. 16 pàgines. (Dossier didàctic de l'aprenentatge inicial de la lectura). [Consulta: 20 d'abril de 2016].
- DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. [*La lectura expressiva*](#). Departament d'Ensenyament, 2013. 20 pàgines. (Dossier didàctic de l'aprenentatge inicial de la lectura). [Consulta: 20 d'abril de 2016].
- DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. [*La fluïdesa lectora*](#). Departament d'Ensenyament, 2013. 32 pàgines. (Dossier didàctic de l'aprenentatge inicial de la lectura). [Consulta: 19 de febrer de 2016].
- ESCARDÓ, M. "L'hora del conte a la biblioteca, o quan la lectura fa pessigolles a les orelles". *Guix d'Infantil* (2007), núm. 35, p. 18-21.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. [*Competència lectora: marc conceptual per a l'avaluació PISA 2009*](#). Departament d'Educació, Consell Superior d'Avaluació, 2008. 92 pàgines. [Consulta: 20 d'abril de 2016].

- GIMENO, A. [Club Wonder: una proposta per treballar la lectura](#). Editorial La Campana, 75 pàgines. [Consulta: 20 d'abril de 2016]
- GIRBÉS, J.C. [El mètode definitiu per fer fills lectors: Consells i receptes miraculoses que garanteixen l'èxit escolar](#). LEXIT Lectura per a l'èxit educatiu, 2012. 26 pàgines. [Consulta: 20 d'abril de 2016]
- INTERNATIONAL READING ASSOCIATION I NATIONAL ASSOCIATION FOR THE EDUCATION OF YOUNG CHILDREN. *Learning to Read and Write. Developmentally Appropriate Practices for Young Children. The Reading Teacher*. 1998. Pàgines: 193-216, volum 52.
- MANRESA, M. *L'univers lector adolescent: dels hàbits de lectura a la intervenció educativa*. Barcelona: Rosa Sensat, 2013. 216 pàgines.
- MARTINEZ, ROSER, & STRECKER (1998/1999). "[I never thought I could be a star](#)": A reader's theater ticket to fluency. *The Reading Teacher*. [En línia]. Reprinted from *The Reading Teacher*, 52, 326–334, December 1998/January 1999. Pàgines 97-105. [Consulta: 20 d'abril de 2016]
- MATA, J. *Animació a la lectura: hacer de la lectura una pràctica feliz, trascendente y deseable*. GRAÓ, 2008. 212 pàgines.
- MOYA OBES, J. (coord.). *Llegir per aprendre. Una proposta per treballar les lectures a l'ESO*. BCN: Universitat Autònoma de Barcelona (Sèrie eines i estratègies; 16), 2005. 142 pàgines.
- PORTELL, J. [El club de lectura](#). Departament d'Ensenyament, curs 2010-11. 55 pàgines. [Consulta: 20 d'abril de 2016]
- REYES, L. [Col·laboració entre la biblioteca escolar i la biblioteca pública](#). *Guix* (2009), núm.355, p. 33-40.
- RINCÓN, A. [Competències lectores i èxit escolar](#). Fundació Jaume Bofill. 165 pàgines. (Informes breus, 37). [Consulta: 20 d'abril de 2016]

L'Impuls de la lectura

Col·lecció de dossiers didàctics derivats de la formació sobre **el Gust per llegir**.

Accessibles des de:

<http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/lectura/impulslectura/formacio/materialsformacio/>

[Consulta: 20 d'abril de 2016]

Títols:

1. Atrapats pels llibres
2. El gust per llegir a Educació Infantil i a Primària
3. El temps de lectura a educació infantil
4. El temps de lectura a primària